

BUDAPEŠŤIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRAVY BUDAPEŠTI

XXVII. ROČNÍK

4. ČÍSLO

NOVEMBER 2022

Foto: Eubomíra Fallerová

Foto: Monika Szélnyiová

Boh stvoril človeka pre večnosť
7. strana

Foto: Erika Trenková

Oslava 200. výročia narodenia Jána Palárika
8. strana

Foto: Eva Fábiánová

Recitačná súťaž v Budapešti
9. strana

Foto: Ľubomíra Fallerová

Národnosti v Peštianskom Alžbetíne
10. strana

Foto: Erika Trenková

Kvíz Slovenskej samosprávy II. obvodu
13. strana

Foto: Katarína Džunková

Tri mesiace v Ozvene
14. strana

Bilancia činnosti SSB

Čoskoro je tu koniec roka a blíži sa čas bilancovania. Máme za sebou ďalší, tentoraz na udalosti bohatý rok. Na tomto tvrdení by nebolo nič zvláštneho, ak by sme nežili vo svete plnom napätia a vojenského konfliktu v susednom štáte, ktorého dopad pociťujeme aj v našom každodennom živote.

Napriek tomu pri rekapitulovaní tohoročného diania môžeme konštatovať, že Slováci žijúci v hlavnom meste nezaháľali. Realizovali množstvo zaujímavých podujatí, čo nasvedčuje tomu, že po obmedzeniach nariadených v predchádzajúcich rokoch v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 *Slovenská samospráva Budapešti, obvodné slovenské samosprávy*, ako aj *slovenské záujmové organizácie* nabrali nový dych a s veľkým elánom sa pustili do práce.

Tohoročnú činnosť SSB determinovali dve veľmi dôležité udalosti: parlamentné voľby, v ich rámci voľby parlamentného hovorcu Slovákov v Maďarsku a sčítanie obyvateľov. SSB pri každej vhodnej príležitosti oslovovala občanov slovenskej národnosti a ich sympatizantov, pripomínala im význam a dopad týchto udalostí nielen na našu prítomnosť, ale predovšetkým na budúcnosť. V tomto našom snažení sme úzko spolupracovali so slovenskými samosprávami pôsobiacimi v jednotlivých mestských častiach. V parlamentných voľbách si registrovaní slovenskí voliči už po druhý raz zvolili za svojho hovorcu vedúceho spoločnej listiny Slovákov v Maďarsku **Antona Paulika**.

Čo sa týka príprav na sčítanie obyvateľov, s radosťou môžeme konštatovať, že nielen SSB, ale aj obvodné slovenské samosprávy vyvíjali veľké úsilie a mnohými novými nápadmi sa snažili rozšíriť obzor svojej činnosti a dostať sa do povedomia širokého okruhu obyvateľov daného regiónu. Náš parlamentný hovorca zvolal v tejto súvislosti do Parlamentu na pracovnú schôdzu zástupcov slovenskej národnosti z celého Maďarska. Veríme, že tieto naše úsilia neboli zbytočné a vo všetkých mestských častiach sa prihlásil

k slovenskej národnosti dostatočný počet ľudí k tomu, aby tam aj v budúcnosti mohli vypísať voľby do miestnych slovenských národnostných samospráv.

SSB ako regionálna národnostná samospráva v tomto roku usporiadala batôžkový ples, na ktorom pri prestretom stole mohli slovenské volené zbory pôsobiace na území hlavného mesta harmonizovať svoju činnosť, informovať sa o svojich plánovaných programoch. Je to dôležité aj z toho hľadiska, že na organizovaní väčšiny z nich aktívne spolupracujeme. Táto spolupráca sa vzťahuje aj na občianske organizácie pôsobiace v Budapešti, ako sú *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena, Klub slovenských dôchodcov, Slovenský folklórny spolok Lipa a Kruh priateľov Slovenského Komlóša*, ako aj na početné slovenské volené zbory v Maďarsku a mestá a spolky na Slovensku i v Čechách, s ktorými máme uzavreté zmluvy o spolupráci.

Jedným z ťažiskových motívov našich tohoročných aktivít bolo dôstojne si pripomenúť 200. výročie narodenia farára a národného buditeľa *Jozefa Karola Viktorina*. Jubilejný rok sa začal svätou omšou v Kostole svätého Jána Krstiteľa vo Vyšehrade, ktorá sa konala 12. marca 2022, v deň narodenia J. K. Viktorina. Séria akcií pokračovala odhalením pamätnej tabule v predsieni Kostola svätej Anny v Budíne spojenom taktiež so svätou omšou. Toto podujatie poctila svojou prítomnosťou aj delegácia Matice slovenskej na čele s predsedom **Mariánom Gešperom**, respektíve delegácia obce Zavar, rodiska oslávenca, na čele so starostom **Lukášom Sochorom**. Koncom júla sme boli ako spoluorganizátori prítomní na tradičnom kladení vencov pri hrobe farára vo Vyšehrade a spomienkový rok ukončí prezentácia reprintu diela J. K. Viktorina *Vyšehrad kedysi a dnes* (Visegrád hajdan és most – Visegrád einst und jetzt), plánovaná na 10. december t. r.

V priebehu roka sme nezabudli ani na také tradičné podujatia ako *oslava Medzinárodného dňa žien* v spolupráci s klubom *dôchodcov*, alebo *púť do*

Blatnohradu pri príležitosti sviatku sv. Cyrila a Metoda spojenú s kladením vencov k súsošiu vierozvestcov a spomienkovou sv. omšou.

Po dvojročnej prestávke sa nám podarilo obnoviť *letný jazykový tábor žiakov Základnej školy s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti*. Nasledne aj predstavitelia SSB navštívili miesto konania tohto tábora v Mojmírovciach a zúčastnili sa na porade s hosťiteľmi našich žiakov o skúsenostiach získaných počas pobytu detí v slovenskom jazykovom prostredí.

Obvodné slovenské volené zbory organizovali prezentácie slovenskej kultúry a gastronómie, výstavy, literárne večierky, koncerty, vedomostné súťaže či už vo vlastných priestoroch, alebo v osvetových strediskách, knižniciach, klubovniach, resp. v Slovenskom inštitúte, na ktorých sa pravidelne zúčastňovali poslanci SSB. Organizátori týchto podujatí sa mohli spoliehať na služby sekretariátu SSB.

Za zmienku stoja aj pravidelné bohoslužby v slovenskom jazyku. Na ich realizácii nám poskytli nezištnú pomoc farári **Hilda Gulácsiová Fabul'ová, Béla Vojtech Balík, Stanislav Brtoš** a rehoľný brat **Jakubrafael Blahoslav Patay**.

SSB aj v tomto roku zabezpečovala vydávanie svojho tlačového orgánu, časopisu *Budapeštiansky Slovák*, a to aj vďaka grantom *Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Správy fondov G. Bethlena, Verejnoprospešnej nadácie ZSM* a viacerých obvodných slovenských samospráv.

O svojej celoročnej činnosti bude *predsedníčka SSB Edita Hortiová referovať* na decembrovom *Dni budapeštianskyh Slovákov – slovenskýh Vianočiach*, na ktorom odovzdá aj vyznamenanie *Za budapeštianskyh Slovákov*.

Aj keď v súčasnosti ťažko predpovedať, ako sa bude formovať hospodársky vývoj krajiny, chceme veriť, že aj v budúcom roku budeme môcť pokračovať v práci s podobnou intenzitou ako v tomto roku.

Pavel Beňo,
podpredseda SSB

Stretnutie v Parlamente

„Byť národnosťou je hodnota podporovaná maďarskou vládou,“ povedal podpredseda vlády **Zsolt Semjén** 23. septembra v Budapešti na informačnom stretnutí s predstaviteľmi samospráv a organizácií slovenskej národnosti v rámci prípravy na tohtoročné sčítanie obyvateľov, ktoré organizoval parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku **Anton Paulik** v budove Parlamentu. Sčítanie bude prebiehať od 1. októbra do 28. novembra.

Zsolt Semjén konštatoval, že 13 národností žijúcich v Maďarsku je neoddeliteľnou súčasťou ich vlastného národa i Maďarska a predstavuje špecifickú kultúru, ktorú nikto iný nemôže dať a zachovať. Zdôraznil, že maďarská vláda myslí na národnom základe, t. j. každý národ má právo a povinnosť zachovávať, rozvíjať a prezentovať svoje hodnoty, pretože okrem neho to nedokáže robiť nikto iný a zánik jedného národa ochudobní celé ľudstvo. „Slováci v Maďarsku zohrávajú dôležitú úlohu v tom, aby boli maďarsko-slovenské vzťahy čo najužšie,“ dodal. O opatreniach vlády zameraných na podporu národností podpredseda vlády konštatoval, že v štátnom rozpočte sa päťnásobne zvýšila podpora národností a rastie počet inštitúcií prevádzkovaných národnosťami samosprávami. Podpredseda vlády spomenul budovanie slovenského centra na Rákócziho triede v Budapešti ako najdôležitejší projekt, vďaka ktorému budú mať Slováci v Maďarsku pôsobiť na svojom historickom mieste – v budove bývalého slovenského evanjelického kostola v podmienkach 21. storočia.

Predseda parlamentného *Výboru pre národnosti* **Imre Ritter** začal svoj prejav po slovensky, čím zožal úspech v radoch publika. Vyjadril nádej, že pri tohtoročnom sčítaní obyvateľov do-

stanú jasnejšie, reálnejšie údaje ako v roku 2011 a že sa k národnostiam prihlási viac občanov. Pripomenul, že počas príprav na sčítanie obyvateľov prebiehala plodná spolupráca medzi štatistickým úradom a parlamentným výborom, ale aj medzi celoštátnymi národnosťami samosprávami. Na základe tejto spolupráce sa podstatne nezmenili otázky týkajúce sa národností a nedostali sa na koniec dotazníka, ale približne do stredy, aby sa nedali preskočiť. „Prihlásiť sa k národnosti je dôležité, pretože údaje získané pri sčítaní tvoria základ zákonov a podľa nich budú vyhlásené ďalšie voľby do národnostných samospráv,“ zdôraznil **Imre Ritter**.

Vedúci odboru sčítania a štatistiky obyvateľov *Ústredného štatistického úradu* (KSH) **Marcell Kovács** tiež zdôraznil, že údaje získané pri sčítaní sú dôležité najmä s ohľadom na národnosti, pretože majú priamy právny dôsledok: údaje sa považujú za smerodajné na zriadenie národnostných samospráv, ako aj na jazykové práva, ktoré sú od toho tiež závislé. Povedal, že okrem hlavných svetových jazykov budú dotazníky dostupné aj v jazykoch domácich národností, avšak vyplniť ich možno v maďarčine alebo angličtine. Štyri otázky sa budú týkať národnostnej príslušnosti: *ku ktorej národnosti sa hlásite?, viazete sa k inej národnosti?, aký je váš materinský jazyk a akým jazykom hovoríte v kruhu svojej*

rodiny a priateľov? Odpovedať na tieto otázky je dobrovoľné, dodal.

Sčítanie obyvateľstva bude mať tri fázy: v dňoch 1. až 16. októbra bude možné vyplniť dotazníky online na základe 12-ciferných kódov, ktoré dostali obyvatelia poštou počas posledného septembrového týždňa. Kódy prišli v zatvorených obálkach, nie na meno, napriek tomu dú-

fame, že si ľudia nemysleli, že sú to reklamné materiály a nevyhodili obálky. Každá domácnosť má jeden kód a v rámci jedného kódu treba vyplniť dotazníky pre všetky osoby, ktoré bývajú v dome alebo byte. Ako dodal, je dôležité, že nie na mieste trvalého bydliska, ale na mieste, kde naozaj bývajú. V prípade, ak niekto vlastní ďalšie nehnuteľnosti, tie zapíše ako neobývané. Počas sčítania obyvateľov vyplnia dotazníky aj cudzí štátni občania, ktorí sa dlhodobo zdržiavajú v Maďarsku, ako aj tí, ktorí pracujú za hranicami, ale sú maďarskí štátni občania. Novinkou je, že „sčítanie nie je anonymné, ale také nie je ani v ostatných krajinách,“ povedal **M. Kovács** a dodal, že ochrana údajov a dát je veľmi dôležitá pre štatistický úrad, ktorý ich nikde nezverejní, tie slúžia iba na identifikovanie už „sčítaných“ obyvateľov, nakoľko súpis je povinný, teda ak sa ho niekto nezúčastní, môže dostať pokutu do výšky 200 tisíc forintov. Vyplnenie dotazníka trvá približne 30 minút a, samozrejme, ak niekomu robí problém ho vyplniť, je možné mu pomôcť. **Anton Paulik** aj ponúkol pomoc organizáciám a samosprávam. Ak sa pozbiera viac ľudí, radi pomôžu pri vyplnení dotazníka. Podobnú pomoc môžu očakávať aj od národnostných samospráv, ktoré môžu napríklad počas svojich podujatí vytvoriť oddelený priestor na vyplnenie sčítacích dotazníkov. V dotazníku sa pýtajú aj na

o sčítaní obyvateľov

dve nové kompetencie – na digitálnu kultúru alebo digitálnu zbehlosť – tu sa zisťuje, kto nakoľko ovláda počítačovú techniku a tzv. smart prístroje (telefón, tablet a pod.), resp. na čo všetko využívajú občania internet a ďalšou otázkou je efektívnosť využívania energií, resp. ich úspory.

Po prednáške mali účastníci možnosť klásť otázky, čo aj v hojnom počte využili.

Na základe diskusie sme sa dozvedeli, že napríklad do počtu národnostných občanov sa zarátajú aj deti, teda nezaбудnime aj za ne označiť národnosť. Vyplnenie dotazníka je možné prerušiť, v tomto prípade dostaneme kód na nami zadanú e-mailovú adresu a pomocou tohto kódu môžeme pokračovať vo vyplnení. Manuál k vyplneniu je dostupný v jazykoch všetkých národností, teda aj v slovenčine.

Druhá fáza sčítania bude osobná. V dňoch od 17. októbra do 20. novembra navštívia obyvateľov sčítací komisári a oni vyplnia dotazníky. O ich práci hovorila zástupkyňa prednostu *Mestského úradu v Sarvaši Edít Horváthová Kepnyesová*, ktorá vyzdvihla, že sčítací komisári prešli dôkladným školením. Ich úlohou bude pomocou tabletov vyplniť dotazníky pre tie domácnosti, ktoré tak neurobili online formou. Okrem toho musia navštíviť aj už sčítané domácnosti, aby preverili hodnotnosť vyplnených dotazníkov. Poznámala, že v Sarvaši (a dúfa, že aj v ostatných obciach) sa stali sčítacími komisármi aj predstavitelia slovenskej národnosti.

Tretia fáza bude prebiehať v dňoch 21. až 28. novembra a bude tzv. náhradná. V rámci nej sa majú prihlásiť obyvatelia, ktorí nevyplnili dotazníky ani online formou a nestihli sa stretnúť so sčítacími komisármi. Títo obyvatelia sa majú prihlásiť u prednostu, ktorý im dá ďalšie pokyny na

vyplnenie. Očakáva sa, že prvé výsledky zverejnia už na jar budúceho roku a ostatné na jeseň 2023.

Všetci sme Slováci, ktorí to tak cítime

Prítomným sa prihovorila aj predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková*, ktorá poznamenala, že od roku 2019 bolo veľmi málo možností stretávať sa. Výnimku tvorilo obdobie kampane pred parlamentnými voľbami, počas ktorej CSSM organizovala regionálne kultúrne stretnutia, na ktorých tiež zdôrazňovala význam sčítania obyvateľov pre budúcnosť našej komunity. Napriek tomu sa často nadhadzuje otázka, či je členom komunity ten, kto už neovláda jazyk svojich predkov. Podľa predsedníčky CSSM „*všetci sme Slováci, ktorí to tak cítime. Všetci sme Slováci, ktorí máme citový vzťah k tradíciám, zdedeným po svojich predkoch, považujeme za dôležité pestovať tieto tradície, snažíme sa osvojiť si jazyk svojich predkov, ktorý sme sa už nenaučili, alebo máme pochovaných svojich predkov na cintorínoch, ktoré sa nachádzajú v dnes už možno málo aktívnych slovenských lokalitách,*“ povedala. Apelovala aj na zodpovednosť každého z nás, aby sme sa ukázali počas sčítania obyvateľov, výsledok ktorého môže ovplyvniť aj ďalšie plány našej komunity. „*Prajem nám*

všetkým, aby aj z tých čísiel, ktoré získame na konci sčítania vysvitlo, že je čo podporovať, máme argumenty, keď chceme rozvíjať systém svojich inštitúcií – či ide o školy alebo iné inštitúcie,“ povedala *A. Hollerová Račková* na záver.

Anton Paulik vo svojom záverečnom prejave najprv zhrnul čísla posledných sčítaní obyvateľov, na základe ktorých je jednoznačné, že

počet tých, ktorí považujú slovenčinu za svoj materinský jazyk, rapidne klesol. Popri tom však – a to môžeme pripísať aj vytvoreniu systému slovenských samospráv a oživeniu života spoločenských organizácií – rapidne sa zvýšil počet tých osôb, ktoré sa viažu k slovenským hodnotám a slovenskej národnosti. Apeloval na samosprávy, ktoré majú podľa neho veľa možností osloviť ľudí, aby sa prihlásili k svojej národnosti. Pripomenul, že údaje z parlamentných volieb napríklad neukázali nárast občanov, ktorí by sa viazali k slovenskej národnosti. Napriek tomu, že napríklad do škôl, kde sa vyučuje slovenčina, prihlásia rodičia svoje deti po prehlásení o tom, že k našej národnosti majú citovú väzbu. Zdôraznil, že aj vďaka účinnej práci parlamentného Výboru pre národnosti sa značne zvýšil národnostný príplatok pre učiteľov a dúfa, že takto sa zvýši aj počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním, ktorí sa prihlásia k slovenskej národnosti. „*Musíme si premyslieť, čo nás viaže k našim predkom, našej kultúre, našim hodnotám,*“ povedal *A. Paulik* a znovu vyjadril ochotu pomôcť pri sčítaní.

Stretnutie sa skončilo kultúrnym programom žiakov budapeštianskej slovenskej školy, ktorých pripravila *Agáta Košárová Bartalošová*, a učiteľov inštitúcie *Zoltána L. Havasa*.

Poslanci SSB na Slovensku

Poslanci Slovenskej samosprávy Budapešti strávili druhý septembrový víkend na Slovensku, na *Dňoch obce Mojmírovce*, spojených s *vinobraním* a oslavou *Družstevného dňa*. Do *Kaštieľa Mojmírovce* sme prišli v piatok popoludní a hneď sme využili možnosti poskytnuté hotelom: zaplávali sme si v bazéne, zohriali sa v saunách a relaxovali vo vírivke. Po večeri sa začal oficiálny program v parku pri *Regionálnom múzeu* koncertom skupín *Rudo a Naty* (RuNa) a hudobného zoskupenia *Penco, Eifel a Danča*. Tento príjemný hudobný večer v parku spestrila i pop-rocková kapela *SLIDE* zo ZUŠ Mojmírovce. Dobré sa počúvali, bolo príjemné počasie, ku koncu koncertu sa nad nami objavili hviezdy.

V sobotu predobedom a v nedeľu ráno pred omšou sme mali naplánované *školenie*. Poprosili sme manažérku hotela, aby si pripravila pre nás témy a úlohy. Keďže na Slovensku sa blížili voľby a u nás sčítanie obyvateľstva, učili sme sa politické a hospodárske výrazy a texty. Prešli sme si ministerstvá, najdôležitejšie úrady, výrazy týkajúce sa národnosti. Každý si musel pripraviť krátky príhovor na určenú tému, ako zdravotníctvo, hospodárstvo, školstvo krajiny, úloha a činnosť národnostných samospráv, úlohy prezidenta, naše miesto v EÚ. Na pomoc sme si preštudovali novinové články. Príhovory museli byť

krátke, ale výstižné. Nie každému z nás sa to podarilo bezchybne. Naučili sme sa mnoho výrazov, prišli sme na to, že tieto témy sú dosť zložité a je veľa slov, ktoré nepoužívame v každodennej reči, osožné bolo preopakovať si ich. Ďakujeme pani *Eve Kozárovej-Kántorovej*, že si na nás urobila čas a zaoberala sa s nami.

Oficiálny program Dní obce pokračoval v sobotu popoludní otvorením *regionálneho jarmoku*. Prítomných pozdravili hlavní organizátori podujatia starosta obce *Martin Pálka* a predseda miestneho poľnohospodárskeho družstva *Peter Schultz*. Na pódiu im zamestnanci družstva odovzdali vinohradnícky veniec ako symbol ľudskej práce a spoločne sa poďakovali za tohtoročnú úrodu. V šiatroch jarmoku ponúkali tradičné *potravínárske produkty, remeselnícke a umelecké výrobky*. Po slávnostnom otvorení programu vystúpili na javisku folklórne skupiny obce ako aj z blízkeho a ďalekého okolia, z Maďarska vystúpila skupina *Furmička* z Čemeru.

Vyvrcholením programu bolo slávnostné otvorenie detského ihriska *Rodinka*, na ktorom sa prihovril prítomným minister práce SR *Ivan Krajniak*, s ktorým sme mali možnosť aj na neviazaný rozhovor. Ako vidíte na fotografiách na 16. strane, ihrisko je prekrásne, veľké, s atrakciami pre najmenších až po väčšie deti. Hojdačky sme vy-

skúšali aj my. Pán starosta sa pochválil tým, že k vybudovaniu ihriska podľa plánu a načas prispeli viachodinovou prácou mnohí obyvatelia obce.

Večerný program začal folklórnym pásmom, pokračoval koncertom *Aleny Valentínyovej* a skupiny *Salco* a do noci hrala skupina *Kortina*. Možno povedať, že nespočetné množstvo stolov a lavíc na Námestí sv. Ladislava bolo úplne plné, celá obec sa zabávala, mnohí tancovali, spievali.

Oslavy obohatili aj výstava ovocia, zeleniny a kvetov, expozícia veteránov a výstava fotografií. Pozoruhodná bola aj ponuka gastronómie. Mohli sme ochutnať miestne dobroty, pili sme čapovanú kofolu a výborné slovenské pivo.

Dni obce uzavrela v nedeľu predobedom *slávnostná svätá omša*, na ktorej sme, samozrejme, boli prítomní.

Ďakujeme pánovi starostovi za pozvanie, za pohostenie, za možnosť, že sme z javiska mohli pozdraviť občanov obce, za bohatý zážitok. Blahoželáme obci, ktorá je každým rokom bohatšia, krajšia, rozvíja sa, prekvitá. Vraciame sa sem vždy s radosťou a nadšením.

Martinovi Pálkovi gratulujeme k opätovnému zvoleniu za starostu a tešíme sa, že môže ďalšie štyri roky pokračovať v práci. Veríme, že naša spolupráca sa bude naďalej prehlbovať a strávime spolu ešte veľa takýchto pekných dní.

Edita Hortiová

Jubilejný koncert

V divadelnej sále na Ulici Akadémie sa 5. októbra predstavili záujemcom profesori *Katedry strunových nástrojov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici*. Akadémia vznikla v roku 1997 a spolu s ňou aj Fakulta múzických umení. Koncert v Budapešti bol na podnet *Viktórie Herencsárovej* venovaný 25. výročiu jej založenia. Šiesti svetoznámi profesori, špičkoví predstavitelia hudobného umenia prednášajúci na Katedre strunových nástrojov mali u nás svetovú premiéru. Takto spoločne totiž vystupovali po prvý raz

Foto: *Lubomíra Fallerová*

a ich vystúpenie skutočne stálo za to. Za fantastický kultúrny zážitok vďačíme huslistke *Jele Špitkovej*, cimbalistke *Viktórii Herencsárovej*, gitaristovi *Adamovi Marecovi*, kontrabasisťovi *Jánovi Krigovskému*, cimbalistke *Andree Stračinovej* a huslistke *Ivane Baczovej*.

Na záver musím dodať dve perličky: Ján Krigovský hral na päťstoročnom kontrabase a Viktória Herencsárová konferovala celý program aj po slovensky.

V Kerestúre posvätili nový kríž

Na sviatok Povýšenia svätého kríža posvätili obnovený prícestný kríž v XVII. obvode Budapešti na Úľovej ulici (Kaptár utca). Pamätný deň sa tak stal pre kerestúrske Slovákov dvojnásobným sviatkom.

Najstarší obyvatelia si ešte pamätali, že na konci niekdajšej samostatnej obce stál kedysi kríž, ktorý sa stal obeťou nešťastnej náhody. Tento nový obnovila *Slovenská samospráva XVII. obvodu Budapešti* s finančnou podporou vlády Maďarska a vďaka neúnavnej práci členov *Spolku za zachovanie a pestovanie ľudových a kultúrnych tradícií Rákosvölgye*.

Slávnosť otvorila predsedníčka slovenského voleného zboru **Rozália Papová Polereczká**, ktorá pripomenula stručnú históriu zrekonštruovaného

kríža. Vo svojom príhovore uviedla, že sa splnila veľká túžba Kerestúrcanov a zdôraznila, že tento kríž by tu mal dlho pripomínať prítomnosť miestnych obyvateľov slovenskej, nemeckej a maďarskej národnosti. Prítomných pozdravil aj starosta mestskej časti **Tamás Horváth**. Zablahoželel iniciatíve, ktorej výsledkom je znovuzrodenie tohto kríža, obohatenie miestnych pamiatok minulosti. Parlamentný hovorca slovenskej národnosti **Anton Paulik** vo svojom slávnostnom prejave zdôraznil, že opätovné posvätenie kríža má pre Kerestúrcanov veľký význam.

Historik **Máté Millisits** predniesol prednášku s názvom *Posolstvo prícestných krížov*. Dozvedeli sme sa, že kedysi boli dôležitými hraničnými znakmi na okraji osady, popri ktorých ľudia prechá-

dzali každý deň a modlili sa. Nasledoval spev Kerestúrskeho slovenského ženského zboru, po ktorom posvätil kríž dôstojný pán **Béla Vojtech Balik** z farského Kostola Povýšenia Svätého kríža v Kerestúre v maďarskom a slovenskom jazyku.

Medzi hosťami podujatia boli predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti **Edita Hortiová**, predsedníčka Spolku Slovákov z okolia Pešti Dolina **Zuzana Szabová**, riaditeľka Slovenského inštitútu v Budapešti **Ildikó Siposová** a viacerí Slováci z hlavného mesta a okolia.

Posvätenie kríža sa skončilo položením kvetov a malým pohostením v penzióne *Mlyn*, kde v čase inštalovania pôvodného kríža fungoval mlyn.

Bertalan Bertók/ef

Boh stvoril človeka pre večnosť

Na pozvanie *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti* v prvú novembrovú nedeľu prišlo na slovenskú svätú omšu do *Kostola sv. Jozefa* na Námestí M. Horvátha veľa veriacich, pričom nielen z hlavného mesta, ale aj z Dabašu-Šáre, zo Santova, ba aj zo Slovenska a Čiech. Ako pravidelne každý mesiac slovo Božie kázal dôstojný pán **Béla Vojtech Balik** z farského *Kostola Povýšenia Svätého kríža* v Kerestúre, miništrovala **Beáta Erdeiová**, čítala **Il-dika Klauszová Fúziková** a na organe hral **Štefan Nagy** z Kolárova. Omša bola venovaná jednej zo zakladajúcich členov *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena*, bývalej podpredsedníčke *Slovenskej samosprávy IX. obvodu Budapešti* **Alžbete Krajňá-kovej**, ktorá nás roku 2017 navždy opustila. Na obrade sa zúčastnila aj jej dcéra **Michaela**, ktorá je organizátorom veľmi vďačná za to, že si pravidelne pripomínajú pamiatku jej matky.

Dôstojný pán na úvod svätej omše prečítal úryvok z Biblie, 20. kapitoly Evanjelia podľa Lukáša o saducejoch, ktorí popierali zmŕtvychvstanie. Nevedeli si vysvetliť Mojžišove slová o siedmich bratoch, ktorí si po smrti súrodencov vzali za manželku tú istú

ženu. Všetci zomreli bez potomka a napokon zomrela aj žena. Obrátili sa na Ježiša s otázkou, ktorému z nich bude žena manželkou pri vzkriesení? „Ježiš im povedal: „Synovia tohto veku sa ženú a vydávajú. Ale tí, čo sú uznaní za hodných tamtoho veku a zmŕtvychvstania, už sa neženú, ani nevydávajú. Už ani umrieť nemôžu, lebo sú ako anjeli a sú Božími synmi, pretože sú synmi vzkriesenia.“ (Lk 20,34-36)

Dôstojný pán pri výklade slova Božieho uviedol príklad mladého kňaza, ktorý bol roztrpčený povrchnosťou svojich veriacich. Medzi mnohými ľahostajnými si však všimol jednu starenkú, ktorá denne zotrvala v zbožnej póze pred sochou Panny Márie. Jedného dňa sa o tom zmienil pátrovi, ktorý už bol na dôchodku: „Všimli ste si tú paniu, ako sa denne modlí pred sochou Božej Matky? Vidí sa mi, že má väčší zmysel pre posvätno než ostatní obyvatelia nášho mesta.“ Páter odpovedal: „Nemýľte sa, otče. Tá pani bola pred 50 rokmi modelkou, podľa ktorej sochár vytvoril sochu Panny Márie v kostole. Ona nie je až taká zbožná, ako sa nazdávate. Prichádza, aby adorovala seba, svoju krásu: teda to, ako vyzerala pred polstoročím.“

„Mnoho ľudí žije tak, akoby večnosti nebolo a majú vždy poruke dost argumentov, prečo večnosť vlastne ani existovať nemôže. Tak trochu ako saducejovia v evanjeliu. Pán im jasne odpovedal: Boh stvoril človeka pre večnosť. Odchodom zo sveta sa nič nekončí,“ konštatoval dôstojný pán.

Béla Vojtech Balik položil veriacim otázku, či skutočne žijú podľa viery v život večný? Bez pripútania k svetu či k sebe samým? Vyzval ich, že ak naozaj chcú žiť večne, nech si to nenechajú pre seba a nech pozvú k nádeji aj niekoho ďalšieho, nech sa aj on raz dostane do neba.

Po svätej omši veriaci prešli do nedeľnej fary, kde na agapé pri milom pohostení pokračovali v rozjímaní a priateľských rozhovoroch. Predsedníčka *Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti* **Monika Szelényiová** pripomenula prítomným, že v decembri sa uskutoční mimoriadna slávnostná slovenská svätá omša s tradičným koncertom *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* a s prekvapením, o ktorom sa dozvedia v pozvánke.

Cena B. Hečka Karolovi Wlachovskému

Literárny fond odovzdal 19. septembra v bratislavskom Zichyho paláci *Cenu Blahoslava Hečka* za celoživotné dielo renomovanému prekladateľovi maďarskej literatúry **Karolovi Wlachovskému**. Ako odznelo v laudácii, *Karol Wlachovský* začal pôsobiť v literárnej oblasti ako redaktor v *Slovenských pohľadoch*. Odtiaľ prešiel do vydavateľstva *Tatran*, kde bol napokon riaditeľom. Tu bol dušou edície *Zlatý fond svetovej literatúry*, systematickej edície, ktorá sprostredkovala slovenskému čitateľovi svetovú literatúru v mimoriadnom rozsahu a zábere. *K. Wlachovský* sa po roku 1990 stal kultúrnym radcom na veľvyslanectve ČSFR v Budapešti a riaditeľom Kultúrneho strediska ČSFR v Budapešti. Po rozdelení republiky bol zakladajúcim riaditeľom *Slovenského*

inštitútu v Budapešti. K Maďarsku sa viaže aj jeho *pedagogická činnosť*. Prednášal na univerzite ELTE v Budapešti, na Katolíckej univerzite Petra Pázmaňa, na Vysokéj škole pedagogickej v Segedíne i v Békešskej Čabe.

Karol Wlachovský patrí medzi najvýznamnejších prekladateľov maďarskej literatúry 20. storočia do slovenčiny. Vďaka dokonalej orientácii v maďarskej literatúre a osobným kontaktom so spisovateľmi vedel vybrať a preložiť ťažiskové diela modernej maďarskej literatúry ako napríklad *Minútové poviedky* a drámu *Istvána Örkénya Tótvoci* či *Životné prehry F. Makru Ákosa Kertésza*. Z obdobia 70. a 80. rokov minulého storočia možno pokladať za vrchol jeho vtedajšej prekladateľskej činnosti preklad noviel *Dezsőa Koszto-*

lányiho Večerné romance. Od konca 80. rokov dominujú v jeho prekladateľskej činnosti dve mená – **Lajos Grendel** a **Kálmán Mikszáth**. Doposiaľ vyšlo v jeho preklade 74 Mikszáthových prozaických diel v 9 zväzkoch. Celý edičný rad 75 diel vyjde v poslednom 10. zväzku (román *Čudné manželstvo*).

Jeho dielo sa dočkalo mnohých ocenení a vyznamenaní. Medzi nimi sú napr. *Rad Ludovíta Štúra*, *Pro Cultura Hungarica*, *Rad Maďarského rytierskeho kríža*, *Cena Jána Hollého*, *Cena Maďarskej akadémie vied Jánosa Lotza*, *Cena predsedu Slovenskej národnej rady*.

K vysokému vyznamenaniu *Karolovi Wlachovskému* aj v mene našich čitateľov úprimne blahoželáme a prajeme mu veľa tvorivých síl do ďalšej práce.

Oslava 200. výročia narodenia Jána Palárika

V tomto roku uplynulo 200 rokov od narodenia slovenského dejateľa, dramatika, publicistu, kňaza a zanieteneho organizátora národného a literárneho života **Jána Palárika**. *Ján Palárik* jedenásť rokov pôsobil v Pešti na nemeckej fare pri *Kostole sv. Terézie z Avily*, kam ho cirkevná vrchnosť preložila za trest za jeho veľkú aktivitu. Palárik však v Pešti prežil najplodnejšie roky svojho života. Tu sa zapojil do redigovania *Katolíckych novín* (1852 – 1856). Vo svojich článkoch, plných dôvery a optimizmu, za jedinú reálnu politiku pokladal *úsilie o dobré vzájomné spolužitie Slovákov a Maďarov*. Peštianske roky boli pre Palárika veľkým prínosom i preto, lebo sa v ňom obnovila stará láska k dramatickej tvorbe. Tu napísal veselohry *Inkognito*, *Drotár* a *Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch*. Slovenská samospráva VI. obvodu Budapešti na čele s vtedajším predsedom **Ladislavom Petrom** umiestnila roku 2000 pri vchode do Kostola sv. Terézie z Avily na Ulici Sándora Pethőa v VI. obvode Budapešti *pamätnú tabuľu Jána Palárika*.

Pri príležitosti 200. výročia narodenia sa pri jeho pamätnej tabuľi konali pietne spomienky. V deň výročia jeho narodenia položili kvety k mramorovej

tabuľi predstavitelia *Slovenskej samosprávy Budapešti* a *Slovenskej samosprávy II. obvodu* a v podvečer poslednej septembrovej soboty usporiadal *slovenský volený zbor VI. obvodu* spomienkovú omšu. Pobožnosť slúžil katolícky kňaz **Stanislav Brtoš** z Ružomberka, ktorý venoval niekoľko viet životu a dielu *J. Palárika*. Konštatoval, že Palárik sa narodil v obci Raková 27. apríla 1822 v učiteľskej rodine, kde dostal prvotné klasické i hudobné vzdelanie. V štúdiu pokračoval v Žiline, Kecskestéme a následne začal študovať teológiu v Ostrihome, neskôr v Bratislave a Trnave. Po vysvätení bol farárom v Starom Tekove, Štiavnických Baniach a Banskej Štiavnici. V rokoch 1852 až 1862 pôsobil v Kostole sv. Terézie z Avily a od roku 1862 slúžil v Majcichove, kde zostal do konca svojho života. Jeho mottom bolo: *Národ, vlasť a osveta*. V tomto duchu sa aj činil. Spolupracoval pri zakladaní Matice slovenskej. V roku 1868 sa dokonca podieľal na zakladaní politickej strany – *Nové školy slovenskej*. Aktívne sa zúčastňoval na organizovaní národného školstva a osvety. Dôstojný pán zdôraznil Palárikovu potrebu vzdelávať pospolitý ľud aj z kazateľne. Účastníkom spomienkovej sv. omše, me-

dzi ktorými bola delegácia z rodiska Jána Palárika pod vedením starostu obce **Antona Heglasa**, sa prihovril aj predseda *Slovenskej samosprávy VI. obvodu Juraj Rágyanzsky*. Slávnostný charakter omše umocnil spev Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru *Ozvena*, ktorý sa niesol počas liturgie chrámom sťaby anjelský chór. Po skončení omše *Ozvena* predstúpila pred veriacich a pod taktovkou *dirigenta Adama Baláza Galambosa* pridala krátky koncert cirkevných skladieb pre spevácky zbor. Po omši predstavitelia jednotlivých slovenských volených zborov rôznych obvodov hlavného mesta a slovenských občianskych organizácií položením vencov a kvetov vzdali hold pamiatke kňaza a uvedomelého slovenského dejateľa *Jána Palárika*. Na agapé sa hostia mohli nielen občerstviť, ale sa trochu aj spoznať a porozprávať sa. Delegácia z Rakovej s nadšením pripomenula desaťročia organizovanú divadelnú prehlíadku Palárikova Raková, kde rôzne súbory prezentujú nielen Palárikove divadelné hry, ale aj novinky, diela nových autorov v spracovaní profesionálnych i amatérskych súborov.

E. Trenková a vsz

Recitačná súťaž v Budapešti

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti usporiadala aj v tomto roku *Súťaž v prednese slovenskej poézie a prózy*. V knižnici budapeštianskej slovenskej školy sa 25. októbra zišlo vyše 50 žiakov, aby predniesli zvolenú poéziu a prózu pred porotou.

Účastníkov privítala predsedníčka samosprávy **Eva Fábíánová**, ktorá sa poďakovala vedeniu školy za možnosť usporiadať túto vyše 25-ročnú súťaž v priestoroch inštitúcie.

Ako povedala, je veľkým potešením, že do akcie sa zapojili nielen žiaci školy, ale do hlavného mesta merali cestu aj recitátori z *Jášču a Dabaša*, z *Katolíckej základnej školy sv. Jána*. Zároveň predstavila porotu, ktorá sa skladala z bývalých učiteliek budapeštianskej slovenskej školy **Ruženky Frayovej** a **Moniky Szélényiovej**, ako aj bývalej predsedníčky slovenského volebného zboru XIII. obvodu **Zuzany Hollósyovej** a podpredsedníčky *Klubu slovenských dôchodcov a Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* **Márie Libayovej**. Po tomto úvode sa starší žiaci a jeden dospelý účastník pobrali do učebne a mladší účastníci ostali

Foto: Eva Fábíánová

v knižnici. Prvoradým cieľom organizátora týchto súťaží je poskytnúť žiakom možnosť preukázať svoje recitačné schopnosti, ale nemenej dôležité je vzbudiť v nich vzťah k slovenskému jazyku a prehĺbiť lásku k slovenskej literatúre vôbec. Vo svojej výzve samospráva požiadala recitátorov, aby uprednostňovali diela slovenských literátov z Maďarska, čomu väčšina účastníkov aj vyhovel. Veď ako inak by mohla ostať naša literatúra živá, keď ju nepoznáme a ako by sme ju vedeli lepšie spoznať, ak nie prednesom?

Súťaž prebehla hladko, ale porota nemala ani teraz ľahkú úlohu. Kým sa

rozhodovala, organizátori zabezpečili pre účastníkov občerstvenie. V prvej a druhej kategórii (žiaci 1. až 5. triedy ZŠ) sa napokon rozhodli zvlášť hodnotiť žiakov budapeštianskej školy a škôl, kde sa slovenčina vyučuje ako predmet. V prípade starších žiakov porota hodnotila ich prejav, ktorý by sa dal u viacerých využiť napríklad v hereckej kariére. M. Libayová vo svojom hodnotení pripomenula účastníkom potrebu každý deň hovoriť nahlas po

slovensky, čo najviac čítať a používať slovenský jazyk, aby slovenčina bola prítomná v ich každodennom živote.

Organizátori sa postarali o bohaté ceny. V tomto roku vďaka podpore Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí dostal každý recitátor knihu, diplom a čokoládu.

Pekné knižky dostali aj pripravujúce učiteľky, veď bez nich by sa žiaci ťažko pripravili na súťaž. Na záver *E. Fábíánová* vyjadrila želanie, aby sa o rok znovu stretli na tomto mieste a aby spoločne oslávili sviatok slovenského slova.

ef

Slovenská kultúra v nemeckej škôlke

V *Materskej škole Lako-vač*, ktorá je organizačnou súčasťou *Materskej školy Park* v IV. obvode Budapešti, je už dlhoročnou tradíciou, že tam organizujú národnostné popoludnie. *Slovenská samospráva v Novej Pešti* spolu s *nemeckou samosprávou obvodu* usporiadali akciu aj v tomto roku.

V inštitúcii prebieha výchovno-vzdelávacia činnosť v nemeckom jazyku v dvoch skupinách. Na národnostné popoludnie, ktoré sa uskutočnilo 22. septembra, pozvali organizátori skupinu *Krtko z budapeštianskej slovenskej materskej školy*. Slovenské deti pozvanie prijali a pod vedením učite-

Foto: Enikő Óváriová

liek **Aleny Ivakovej** a **Kataríny Markušovej** si veľmi poctivo pripravili krátky kultúrny program. V podaní našich škôlkarov si deti vypočuli slovenské básničky a rečňovanky. Hosti-

telia sa im odvdáčili veľkým potleskom. Úspech z prednesu dobre padol detičkám zo slovenskej škôlky. Program pozorne sledovali aj predsedníčka Slovenskej samosprávy Novej Pešti **Enikő Óváriová** a národnostná referentka novopeštianskej obvodnej samosprávy **Magdolna Séraová**.

Spoluúčinkovali členovia nemeckého speváckeho zboru *Braunhaxler*, ako aj pedagogický zbor hostiteľskej materskej školy a deti z oboch národnostných skupín. Veselé popoludnie sa skončilo tancovačkou.

Enikő Óváriová – zlh

S klubom slovenských dôchodcov v Níred'háze

Vďaka podpore Správy fondov Gábor Bethlena Klub slovenských dôchodcov (KSD) v Budapešti podnikol výlet do Níred'házy. Prvou zastávkou na našej ceste bola *Tirpácka tvorivá dielňa Spolku obyvateľov skupinových samôt*. Srdečné, priateľské privítanie nás prekvapilo. Nerátali sme s tým, že sa nám ujde takej veľkorysej pohostinnosti. Po vzájomnom zoznámení nám predsedníčka spolku **Eva Zajáčová**, ktorá nás potom po celý deň sprevádzala, predstavila činnosť ich organizácie. Následne sme mali možnosť pozrieť si film o každodennom živote na níred'házkych samotách, oblasti, ktorú spustošili búrky histórie. Na pozvanie grófa Františka Károlyiho sem od roku 1752 začali prichádzať slovenskí evanjelici zo Sarvaša, Slovenského Komlóša, Békešskej Čaby a z územia dnešného stredného Slovenska, ktorí zaľudnili toto územie.

Slovo *Tirpák*, ktorým dodnes označujú obyvateľov tejto časti krajiny, je slovanského pôvodu a pochádza z výrazu *trpieť*. Osadníci ťažkou, vytrvalou prácou v krátkom čase vybudovali z „viery a piesku“ prosperujúce mesto, ktoré do roku 1787 prerástlo sebestačnosť a získalo privilégium trhového mesta, v ktorom sa ročne uskutočnili tri-štyri trhy celoštátneho významu.

V krátkom filme sme videli dobové fotografie i filmy o živote tejto etnickej skupiny so svojráznym jazykovým, duchovným a kultúrnym dedičstvom. Pomenovanie jednotlivých samôt bolo

Foto: Klub slovenských dôchodcov

odvodené od mena rodín, ktoré ich obývali, napr. *Vargov, Debrőov, Lázárov, Benkőov* alebo *Rókov sálaš*. Po premietaní sme navštívili Rókovu samotú, pozostávajúcu z 20-30 zrekonštruovaných budov postavených v tvare kruhu a pokračovali sme v ceste do sídla Sabolčsko-satmárskej župy.

Níred'háza prežívala veľký rozvoj od konca XVIII. storočia a v priebehu XIX. storočia. Bola druhým najväčším slovenským mestom v Uhorsku, kde v tomto období postavili novú radnicu, nemocnicu, sporiteľňu, zakladali školy, v rekreačnej časti Sóstó vybudovali kúpele a hostinec. Počas prehliadky mesta sme si pozreli radnicu, súsošie zemepána grófa Františka Károlyiho a sarvašského čižmárskeho majstra Jána Petrikoviča. Súsošie zachytáva moment odovzdania patentu o osídlení, s ktorým Petrikovič chodil po Békešskej stolici a robil nábor na osídlenie.

Našu náladu nepokazila ani ľahká prehánka a s našimi hosťami sme zvedavo vkročili do čerstvo obnove-

ného evanjelického kostola. Jeho imponujúce vnútro nás očarilo. Dozvedeli sme sa, že „Tirpáci“ tvrdo bojovali za možnosť slobodného vyznávania svojej viery. Nový kamenný kostol mohli postaviť vďaka Tolerančnému patentu Jozefa II. Potom sme sa presunuli k Divadlu Zsigmonda Móricza a prezreli sme si sochy v priľahlom parku.

Aj keď v meste pôsobí slovenská samospráva na čele s **Jánom Illésom**, v čase nášho zájazdu boli jej poslanci na Slovensku, preto sme nemali možnosť osobne sa stretnúť. Po vyučovaní však prišiel za nami učiteľ **Jozef Pokoracký**, ktorý sa od konca 70. rokov už ako vysokoškôľák aktívne zapájal do zachovávanía slovenských tradícií, kultúry a jazyka tamojšej slovenskej komunity. Aj dnes má veľkú radosť, ak sa môže s niekým porozprávať vo svojom materinskom jazyku, lebo, ako smutne konštatoval, sú to už iba zriedkavé príležitosti. Porozprával nám o časoch, keď aj v tomto kraji pôsobili slovenské kultúrne skupiny detí i dospelých. Dnes na toto obdobie zostali len pekné spomienky.

Počas našej cesty sme videli množstvo pozoruhodností a obohatili sme sa o pestré zážitky. Podvečer sme sa smutne lúčili s našimi hosťami, čakala nás dlhá cesta domov. Ďakujeme za nezištné, teplé privítanie a pohostenie. Dúfame, že čoskoro aj v Budapešti bude príležitosť na predstavenie starodávnej trpáckej kultúry a tradícií.

Beáta Tamásová/zp/vzs

Národnosti v Peštianskom Alžbetíne

V krásnu snežnú prvú septembrovú sobotu sa Slováci z hlavného mesta a neďalekého Ečeru v hojnom počte stretli v XX. obvode, aby sa zúčastnili na Dni národností tejto mestskej časti Budapešti. Na javisku vyzdobenom trikolórami všetkých národností zastúpených svojimi samosprávami v Peštianskom Alžbetíne (Pesterzsébeta) privítali prítomných národnostní poslanci a prívetmi *starosta Ákos Szabados* a *vicestarostka Eszter Kovácsová*, ktorá bola patrónkou tohto podujatia. Jednotlivé kultúrne vystúpe-

nia sympatickým spôsobom uvádzala *referentka pre národnostné samosprávy Ildika Marosiová Benedeková*. Z jej slov bolo zrejme, že svoju prácu vykonáva svedomite a zodpovedne a že v tomto obvode pôsobiace národnostné samosprávy môžu s jej pomocou vždy počítať.

Kultúrne programy, s ktorými sa jednotlivé samosprávy predstavili, boli rôzneho charakteru. Slovenský folklór na pozvanie predsedníčky *slovenskej samosprávy Alžbety Árgyelánovej* predstavila na javisku *Tanečná skupina*

Petruška, zložka *Spolku Zelený veniec z Ečeru*, a ľudový kroj zase *Spolok za zachovanie a pestovanie ľudových a kultúrnych tradícií Rákosvölgye z Kerestúru*, XVII. obvodu Budapešti. Slovenské umelecké výrobky prezentovalo a predávalo *Šamšónikum* zo Šamšónházu. Samozrejme, nechýbala ani ochutnávka jedál. V slovenskom stánku podávali šišky a *originálne strapačky*, teda halušky s kyslou kapustou, ktoré boli skutočne vynikajúce.

Koncert v znamení sčítania obyvateľov

Foto: Eubomíra Fallerová

Slováci XII. obvodu Budapešti si pripomenuli význam nedávneho sčítania obyvateľov v Maďarsku z národnostného aspektu svojším spôsobom, koncertom **Aniky Áchimovej Kováčovej**.

Predseda tamojšej obvodnej slovenskej samosprávy **Michal Hrivnák** vo svojom príhovore pripomenul, že koncert vážnej hudby v podaní **A. Áchimovej Kováčovej** a **Tamása Szemadáma** neusporiadali náhodou, ich kontakty s huslistkou a jej rodinou majú svoju históriu, ako aj ich koncert má osobitnú aktualitu.

Prednášateľ začal od konca príbehu, siahajúcim po deň stretnutia. Totiž počas prípravy koncertu sa viacerí pýtali, aká je súvislosť medzi menom **Aniky Áchimovej Kováčovej** a **Ondreja Áchima Likera**, jednej z najznámejších postáv histórie Uhorska začiatku 20. storočia. Sú iba menovci, alebo existujú medzi nimi pokrvné väzby?

Rodina **Aniky Kováčovej** zo strany matky **Judity Áchimovej** je potomkom **O. Áchima L.**, hrdá na svoje korene. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že huslistka prijala priezvisko svojho slávneho predka za umelecké meno.

Otázka môže byť nanajvýš tá, čo s tým má spoločné slovenská samospráva XII. obvodu. Odpoveď nájdeme v histórii kontaktov zboru s **Áchimovcami**. Začiatky siahajú do prelomu tisícročia. Čabianski Slováci si okolo roku 2001 predsavzali, že 90. výročie úmrtia a 140. výročie narodenia slávneho rodáka si pripomenú dôstojne. K iniciatíve sa pripojili čabianski rodáci žijúci v Budapešti, spolu so Slovákmi XII. obvodu. Pridalo sa k nim viacero

známych maďarských historikov i historikov slovenského pôvodu. Popri spomienkových slávnostiach uskutočnili konferencie, vydali viacero kníh, organizovali populárno-vedecké prednášky o **Áchimovi** a pod. Z jednorazovej iniciatívy sa rozvinul viac ako 20-ročný program zameraný na život a pôsobenie **O. Áchima L.** Avšak najatraktívnejší a z politického aspektu hádam najväčší úspech ich práce spočíva v tom, že sa im podarilo postaviť bustu „sedliackeho kráľa“ na jednom z najnavštevovanejších miest Budapešti, v **Mestskom parku** v blízkosti hradu Vajdahunyad. Pritom podstata spočíva v tom, že vďaka ich činnosti **Áchim** ako historická téma sa stala súčasťou verejného života – prinajmenšom dolnozemskej Slovákov. Pamiatka **Áchima** sa dnes šíri medzi nimi ako živá legenda. Na tom, že je to tak, má nemalý podiel vytrvalá práca Slovákov XII. obvodu, ktorí považujú za svoju úlohu aj v budúcnosti odkrývať a zachovať pre nastupujúce generácie všetky skutočnosti týkajúce sa postavy **Áchima**. Vďaka týmto ich aktivitám sa kontakty samosprávy rozširovali, prejavili o ne záujem aj potomkovia **O. Áchima Likera**, medzi nimi rodina **Aniky Kováčovej**. Tento koncert môžeme považovať za pokračovanie 20-ročného programu, ktorý spestruje činnosť samosprávy a keď aj nepriamo, aj takýmto spôsobom udržia-va nažive pamiatku **O. Áchima L.**

Čo však odôvodňuje pripomínať si **Áchimovu** pamiatku práve teraz? Po jedenástich rokoch v týchto mesiacoch prebieha sčítanie obyvateľov, vrátane národností. Napriek všetkým pozitívnym trendom v oblasti rozvoja spoločného

života Slovákov v Maďarsku je v súčasnosti jednou z najcharakteristickejších črt dramatický pokles ich počtu. Má to početné, aj subjektívne príčiny, sami často váhame, keď sa máme priznať k svojej národnosti. Nuž v týchto súvislostiach sme si teraz pripomenuli **Áchimov** odkaz. Keď ho zvolili prvýkrát za poslanca uhorského parlamentu, vo svojom prvom, panenskom prejave v roku 1905, v čase vyostrených národnostných štvanic, pred verejnosťou celej krajiny seabedome vrhol do očí svojim protivníkom: „*Ne-popieram (...), som sedliak z Dolnej zeme, tótsky gazda*“. Dnes v našej vlasti nikto nemusí mať obavy, že ho pre jeho národnostnú príslušnosť môžu postihnúť nejaké represálie, **O. Áchim L.** svojím postojom, najmä smelým a hrdým priznaním sa k svojej národnosti, môže byť aj v súčasnosti naším vzorom. Mali by sme si to uvedomiť ešte viac pri sčítaní obyvateľov... Od počtu prihlásených závisí miera štátnej podpory, budúcnosť národnostných samospráv i občianskych organizácií, odvíjajú sa podmienky na pestovanie jazyka i svojráznej kultúry – ukončil svoj príhovor predseda Slovenskej samosprávy XII. obvodu **Michal Hrivnák**.

Aktérov hudobného pásma huslistku **A. Áchimovú Kováčovú** a gitaristu **Tamása Szemadáma**, ich bohatú umeleckú činnosť predstavila dirigentka **Enikő Tajtiová**. Interpretácia diel **Niccola Paganiniho** a **Francisca Tárregu** vystupňovala slávnostnú atmosféru, dôstojnosť a pietu koncertu.

Slovenská samospráva

Budapešti

Edita Hortiová

predsedníčka

Pavol Beňo

zástupca predsedníčky

Levente Galda

Rozália Papová Polereczká

Júlia Szabová Marloková

Zuzana Szabová

Monika Szelényiová

Sekretárka:

Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 374-0635

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová

šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová

jazyková redaktorka

Edita Hortiová

Pavol Beňo

Stretnutie slovenských novinárov v Maďarsku

Foto: Eubomíra Fallerová

Nezisková verejnoprospešná spoločnosť *SlovakUm*, s. r. o., redakcia *Ludových novín* a *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku* (CSSM) usporiadali pri príležitosti Dňa slovenských novinárov v Maďarsku 4. októbra v reštaurácii Trófea Grill Óbuda v III. obvode Budapešti *Stretnutie slovenských novinárov v Maďarsku*.

Šéfredaktorka týždenníka *Slovákov* v Maďarsku **Eva Fábíánová** ako hositeľka a moderátorka podujatia pripomenula na úvod apropos dátumu: 4. októbra 1957 totiž vyšlo prvé číslo obnovených *Ludových novín*, ktoré od tej doby týždeň čo týždeň nepretržite vychádzajú. Podujatie poctili svojou prítomnosťou spomedzi bývalých šéfredaktorov periodika **Zoltán Bárkányi Valkán**, **Imrich Fuhl**, **Alžbeta Hollerová Račková** a **Ivett Körtevényesiová**, ďalej hovorca našej národnosti v maďarskom parlamente **Anton Paulík** a ďalší interní i externí spolupracovníci týždenníka, ako aj redaktori – reportéri *slovenského rozhlasového a televízneho vysielania maďarskej verejnoprávnej televízie a rozhlasu MTVA* a časopisu *Budapeštiasky Slovák*. Po pozdravoch prišli na rad prednášky. Zaujímavosti zo sčítania obyvateľov, domov a bytov pripravila vedúca kabinetu CSSM **Orsolya Szabová**, ktorá však pre pracovnú zaťaženosť nemohla byť prítomná. Jej prednášku prečítala šéfredaktorka E. Fábíánová. „Na základe porovnania údajov, výsledkov do-

terajších sčítaní obyvateľov je vidieť, že kým v roku 1920 označilo slovenčinu za svoj materinský jazyk takmer 142 tisíc ľudí a po slovensky hovorilo takmer 400 tisíc, v roku 1949 to bolo už len 26 tisíc, čo predstavuje 20 percent údajov z roku 1920. [...] Podľa údajov z roku 2011, keď bolo možné po prvýkrát uviesť dvojakú väzbu, sa zvýšil počet príslušníkov národnosti (29 647), kým počet priznaní materinského jazyka klesol (9 888). Na základe rozdelenia podľa vekových skupín prevládajú ľudia nad 60 rokov, do tejto vekovej skupiny patrila takmer polovica občanov s materinským jazykom slovenským,“ zhrnula históriu vo svojom príspevku vedúca kabinetu CSSM.

Redaktor národnostného vysielania MTVA v Segedíne **Ján Benčík** si v stručnom historickom prehľade štruktúry a podmienok vysielania Slovenského vysielania Maďarského rozhlasu – *V materinskom jazyku* (od 1. apríla 1974) a televízneho magazínu *Naša obrazovka* – dnes *Domovina* (od 20. septembra 1983) zaspomínal aj na nedávno zosnulého priekopníka, prvého redaktora nášho národnostného televízneho magazínu **Jána Fuzika**. Prítomní mohli nazrieť do každodennej redaktorskej práce v audiovizuálnych médiách a zoznámiť sa s jej špecifickými úskaliami, na ktoré bežný divák alebo poslucháč nepomyslí.

J. Benčík svoju prednášku uzavrel myšlienkou na margo súčasnej hektickej doby, keď informácie z jednotlivých akcií sa na rôznych internetových platformách objavujú takmer okamžite, kým v televízii po zložitom procese spracovania až s viactýždňovým oneskorením. „Osobne by som sa prikláňal k tomu, aby sme pripravili portréty, dokumenty o rôznych témach, ktoré vyžadujú viac prípravy, viac času na naskrívanie a spracovanie, lebo tieto veci sa môžu hocikedy režírovať.“

Po prednáškach prišiel rad na voľnú diskusiu za prestretým stolom.

Zlatko Papuček

Kvíz Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti

Už pri svojom opätovnom založení roku 2014 si Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti stanovila za jeden z dôležitých cieľov šírenie poznatkov o Slovákoch žijúcich v Maďarsku a tak i v hlavnom meste formou prednášok, zakončených kvízmi. Spočiatku zvlášť hodnotila odpovede dospelých účastníkov a zvlášť výkony študentov slovenského gymnázia v Budapešti, v posledných rokoch vzhľadom na

rastúci záujem mládeže pripravuje súťažné popoludnia pre gymnazistov, na ktoré však naďalej prichádzajú aj dospelí – ako pozvaní hostia. Nechýbajú medzi nimi ani vedúci predstavitelia našich najvýznamnejších zborov a inštitúcií, ako aj Verejnoprospešnej nadácie ZSM, ktorá finančne prispieva na nákup kníh v slovenskom jazyku pre úspešných súťažiacich.

Tohto roku usporiadali poslanci slovenského voleného zboru na čele s **Lubomírou Fallerovou** kvíz zameraný na minulosť a prítomnosť Slovákov v Budapešti 19. októbra v reštaurácii Ferdinand v centre mesta. S prednáškou vystúpila zakladajúca členka Slovenskej samosprávy Budapešti, jej prvá predsedníčka a jedna z iniciátorov vzniku všetkých novodobých slovenských občianskych spolkov v hlavnom meste **Zuzana Hollósyová**. Vo svojom príhovore venovala niekoľko viet aj tomuto obdobiu. „Keď v roku 1993 schválil maďarský parlament Zákon o právach národných a etnických menšín žijúcich v Maďarsku, vznikla možnosť na vytváranie národnostných samospráv. Šancu využila vtedy stredná generácia nadšených Slovákov žijúcich v Budapešti a rozhodla sa vytvoriť v hlavnom meste slovenskú samosprávu,“ povedala na úvod. V roku 1996 vznikol 9-členný zbor, ktorý dve desaťročia viedla Z. Hollósyová. V jej prednáške postupne odzneli informácie, potrebné na správne vylúštenie

Foto: Erika Trenková

kvízových otázok, ako napríklad v ktorom období slúžil v kostole na Deákovom námestí ako evanjelický farár **Ján Kollár**, aká bola profesia majetných mešťanov Budapešti slovenského pôvodu **Jozefa Pozdecha** či **Jána Nepomuka Bobulu**, súčasťou ktorých obvodov sa stali niekdajšie Slovácki obývané osady **Cinkota** a **Kerestúr**. Pri pozornom počúvaní študenti správne označili, že rozmach národného života Slovákov v hlavnom meste Uhorska nastal v polovici a koncom 19. storočia, slovenská škola pôsobí v Budapešti 73 rokov a slovenské volené zbory založili v poradí v posledných voľbách v 16 budapeštianskych obvodoch.

Inovatívny nápad na záver

Nie všetkým účastníkom sa podarilo správne označiť všetky odpovede, ale väčšina z 20 súťažiacich sa pomýlila len v jedinom bode. Každý zo súťažiacich si mohol vybrať zo slovenských kníh a symbolicky dostať čokoľadu **Študentská pečat'**.

„Vždy sa snažíme získať pre študentov knihy vhodné pre vekovú kategóriu mladých dospelých,“ povedala hlavná organizátorka akcie **L. Fallerová**. „Žiaľ, nemáme možnosť prečítať si všetky knihy vydávané na Slovensku, preto sa musíme spoliehať na recenzie z internetu. Snažili sme sa vybrať publikácie slovenských autorov, čo sa však

nedá maximálne dodržať. Preto sme študentov požiadali o spätnú väzbu, nech teraz oni vyhodnotia náš výber. Uvidíme, či sa tak stane,“ dodala s úsmevom. Prezradila tiež, že iba jeden raz usporiadali kvíz v knižnici školy, aby gymnazisti nestrácali čas cestovaním. Zistili však, že cestovanie im nerobí problémy, preto organizujú podujatie spojené s pohostením v reštaurácii.

Dvadsať študentov spravovali profesorky **Anita Holá**, **Marcela Somogyiová** a **Margita Zaťková**. Nielen porota, ale aj ony boli zvedavé na výkon svojich žiakov. A ako sa cítili hlavní aktéri popoludnia?

– Bolo to pre vás ťažké, či ste vyriešili otázky ľavou zadnou? – zastavila som sa na kus reči so študentmi.

– Bolo to zaujímavé a mala som z celého popoludnia príjemné pocity. Bola tu dobrá atmosféra, – konštatovala **Tamara**.

– Dnes to bolo veľmi dobré, – odpovedala **Lilla**. – A chutilo mi aj jedlo.

– Podľa mňa to nebolo ťažké. Odpovede na všetky otázky sme už vedeli, – pridala sa **Stela**, ktorú mimochodom poznáme z rôznych speváckych vystúpení, keď ešte bola žiačkou národnostnej školy v **Nízi**. Teraz už súťažne nespieva, ale tancuje v budapeštianskom slovenskom súbore **Lipa**.

– Ja som nevedel odpovede asi tak na dve-tri otázky. Určite sa prihlásim na kvíz aj nabudúce, – pridala sa **Árpi**.

– Je niečo, čo by ste urobili na kvízoch inak? – chcela som, aby sa mládež prejavila, tajne som však dúfala, že si nevypýtajú napríklad dve palacinky ako dezert. – Určite by som sa potešila, keby sme mali text prednášky aj v písomnej podobe, lebo tu nebolo ozvučenie a my tu na konci stola sme nepočuli všetky vety pani prednášateľky dosť jasne, – znel inovatívny nápad. Možno sa bude páčiť aj organizátorom.

Erika Trenková a vs

Tri mesiace v Ozvene

„A nespievaš náhodou?“ pýta sa ma pani Monika v môj tretí deň v Budapešti, keď som prišla na slovenskú svätú omšu do Kostola sv. Jozefa v Jozefove. O tejto mestskej časti, kde žila kedysi početná slovenská komunita, som počula už dávnejšie. So zatajeným dychom sa dívam na mramorové sochy anjelov nad tabernákuľom, na staré svietniky medzi lavicami a na pamätné tabule Š. Mojzesa a Š. Klempu. Nemala som však ani tušenia, akých srdečných ľudí tu stretnem. Keď na otázku prikývnem, pani **Monika Szelényiová** mi oznamuje: „Výborne, máme tu zbor Ozvena!“ A tak zvedavo čakám dátum najbližšej skúšky.

Do Budapešti som prišla v septembri na tri mesiace v rámci Visegrádskoho literárneho štipendia pre autorov z krajín V4. Je to tak trochu symbolické – Budapešť bola pre mňa prvým zahraničím v živote. Žila tu totiž sestra mojej starej mamy, ktorú sme boli v útľom detstve navštíviť. Zostal mi v pamäti vtedajší Vidámpark, byt, stôl, obrus a okamih, ako v zoologickej záhrade skláňala svoj krk štíhla žirafa. Potom som mesto navštívila ešte niekoľkokrát. Budapešť však pre mňa nikdy nebola mestom hudby.

O pár dní teda so záujmom hľadám Lutherov dvor na Rákócziho triede. Zvedavo vchádzam cez veľkú bránu do dvora, kde sa v súmernej budove slovenského evanjelického zboru ozýva klavír. Vchádzam do miestnosti a ako prvú pieseň počujem moravské: „Za starú Breclavú“. Skoro mi vyhĺknu slzy z tej prostoty a presvetlenej bolesti medzi všetkými stresujúcimi správami zo sveta. Mládenec sa vracia z vojny „s hlavú porúbanú“ a stretáva svoju milú, ktorá „zalamuje ruky“. Prosi ju, aby zakryla jeho zranenie pred rodičmi. Koľko dávnej bolesti... Zbor vtedy nacvičoval piesne na koncert v Prahe.

Potom nasledoval *Bartók, Liszt, Es-*

terházy, Janáček, Suchoň, piesne cirkevné i ľudové, pri ktorých človeka udivuje, ako dokážu v jednej vete zhrnúť zložitú medzilidskú vzťahy. Úzkosti, traumy, závisť, nenávisť, lásku..., o ktorých by sme vypisovali siahodlhé správy alebo mlčali, zhrnie ľudová pieseň do pár viet a ešte ich nadnesie svojou ľahkosťou. Potom sa skúšky presunuli do budovy slovenskej školy na Ulici Lomb. Skoro sa mi chveje srdce od vzrušenia, keď po opadaných javorových listoch otvárajú školskú bránu žiaci a vedú zaujatú debatu v slovenčine. So záujmom pokukujem po dvojazyčných nástenkách, pristávam sa pri soche sv. Cyrila a Metoda.

Ozvenu, ktorú by sme zároveň možno mohli nazvať „*Visszhang*“ pre prevažujúcu časť maďarskojazyčných členov, vedie doktorand Hudobnej akadémie F. Liszta, nadaný, svetlý človek, dirigent Adam Baláz Galambos. Zbor prebral v roku 2021 po zosnulom dirigentovi Petrovi Pálinkásovi, autorovi úprav ľudových piesní. Z Adama priam vyžaruje svetlo. Repertoár Ozveny plne pochopil a v Ozvene udržuje takú pozitívnu atmosféru, že priťahuje nových členov. Hoci už mal predtým skúsenosť s viacerými zbormi, Ozvena je jeho prvým zborom, ktorý vedie pravidelne. Je obdivuhodné, ako sa vcítil do slovenského repertoáru – vrátane výslovnosti i celkového posolstva piesní, hoci predtým nemal so slovenčinou skúsenosť. Vedúcou zboru je od sa-

mého začiatku – už 21 rokov pani **Zuzana Hollósyová**, ktorej hlas zvučne zaznieva v alte.

Utekám na skúšku, trochu meškám – už sa po chodbe ozývajú prvé tóny rozospievania: „ja-a-aa-a-aa-“. Milujem ten okamih, keď sa človek nemusí riadiť zrakom, ale sluchom. Hudba ho povedie, do ktorých dverí má vojsť. Udivilo ma, že počas rozospievania sa používa aj slovo „szia“. Akoby sme sa

tak navzájom zdravili, alebo hovorili „ahoj“ celému svetu. „Szia“ vyžaruje pozitívnu energiu, až mi je ľúto, že v slovenských či českých zbormi som nezaznamenala pri rozospievaní slovo „ahoj“. Spievame v slovenčine, češtine, maďarčine, latinčine, nemčine, francúzštine, angličtine... Veľkou výzvou bola pre mňa rytmická vianočná pastorála „*Karácsonyi páasztortánc*“, ktorej úvodné slová: „*Bárcsak régen felébredtem volna*“ sa mi vryli do pamäti a naozaj túžim prebudiť sa v dávnych dobách. Nacvičujeme program na adventné koncerty a človek má pocit, že tým skutočne víta novonarodeného Ježiša. Keď spievame „*In dulci jubilo*“, „*Čas radosti, veselosti*“ a najmä „*Ó, príď, ó, príď Emanuel*“, až človek cíti, že vytúžený Spasiteľ prosto musí prísť. „*A očakáva nádej dňa...*“ zaznieva v piesni.

Pre mňa je zbor Ozvena takouto nádejou. Počas troch mesiacov tvorivého štipendia som spoznala množstvo skvelých ľudí. Budapešť už pre mňa nie je anonymným mestom. A najmä Budapešť už pre mňa nie je nemým mestom – je plná hudby, je plná ozveny s malým aj veľkým písmenom.

Hudba spája. Obdarúva tých, čo ju počúvajú, a aj tých, čo ju tvoria. Ozvena sa ozýva aj vo mne. *Nagyon szépen köszönöm, Ádám!* Veľká vďaka, milá Ozvena!

Katarína Džunková

Svet fotografií Atilu Orliczkého

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti usporiadala výstavu fotografií **Atilu Orliczkého** z Novej Huty (Bükkszentkereszt) s názvom Štyri ročné obdobia v Bukových vrchoch. Na vernisáži sa zúčastnili mnohí obyvatelia mestskej časti, ale aj zo susedných i trochu vzdialenejších obvodov hlavného mesta, ba aj z Pilíša.

Posledný septembrový štvrtok v Dome národností XIII. obvodu predstavila autora fotografií, vystavených na stenách zasadačky, podpredsedníčka zboru **Zuzana Mátraiová**, ktorá tiež pochádza z tohto kraja. Práve láska k rodnej obci a okoliu viedla A. Orliczkého k tomu, aby si vybral túto profesiu. Ako autor uviedol, v Novej Hute ani dnes nie je zriedkavá slovenská reč, ale za jeho detstva bola

Foto: *Lubomíra Fallerová*

každodenná. Pre neho je celkom samozrejmé, že pri fotení hôr, údolí, lúk ich nazýva tak, ako ich pomenúvali jeho predkovia, ktorí tu pálili vápno, pásli dobytky alebo pracovali v lesoch. S fotografovaním začal až ako dospelý a natoľko si ho obľúbil, že dnes je to jeho profesia, z ktorej žije. Fotí nielen prírodu, ale aj rodinné udalosti, napríklad svadby. Snímky, ktoré priniesol do

ré udeľuje ich samospráva. **Daniel Fridel** a **Bálint Juhász** sú študentmi budapeštianskeho slovenského gymnázia a v tomto školskom roku budú pomáhať samospráve. Ďalší štipendista Oliver Patay sa sústreďuje na víkendové akcie, keďže študuje mimo hlavného mesta.

Sprac. podľa ef

Prezentácia národností v XVIII. obvode

Na dvore Základnej školy Tivadara Csontváryho Kosztuku, v tesnej blízkosti sídla samospráv desiatich národností pôsobiacich v XVIII. obvode Budapešti, sa v prvý októbrový deň uskutočnil tradičný Deň národností.

Program otvoril vicestavár mestskej časti **László Petrovai**. Vo svojom príhovore citoval z národnostného zákona a zdôraznil význam zachovania tradícií, kultúry a jazyka národností, čo pokladá za dôležité aj z hľadiska väčšinového národa. Národnostné podujatia zohrávajú významnú úlohu v tom, aby sa minority pozitívne dostávali do povedomia spoločnosti.

V kultúrnom programe sa prezentovali všetky národnosti žijúce v XVIII.

Foto: *Lubomíra Fallerová*

obvode hlavného mesta: Arméni, Bulhari, Gréci, Chorváti, Nemci, Poliaci, Rómovia, Rumuni, Slováci a Srbi. Slovenská samospráva na čele s **Petrom Bakošom** prišla tento rok s novou iniciatívou, predstavila kultúru Slovákov v Maďarsku i Maďarov na Slovensku. Tanečnú skupinu **Rosička** z Maglódu pod vedením **Bélu Meglécza** nepozvala

náhodne, korene predsedu siahajú do tohto mesta, v ktorom dodnes žijú slovenské tradície a aj preto je táto skupina blízka jeho srdcu. Tanečníci napriek pokročilejšiemu veku dokázali na záver vystúpenia roztancovať takmer všetkých divákov a navodili fantastickú atmosféru. Milý bol aj program detí miestnej Základnej umeleckej školy Tébláb, ktoré predviedli tance známe na južných územiach Slovenska od Bratislavy až po Košice.

Ako inak, na Dni národností nechýbali ani tradičné jedlá. Slováci ponúkali záujemcom bryndzové halušky, záviný rôznych chutí, ba aj čapované pivo a kofolu.

Sprac. podľa zlh

Časopis **Budapeštiansky Slovák** je fórom Slovákov žijúcich v hlavnom meste. Uverejnené materiály vyjadrujú preto v prvom rade mienku autorov. Naším zámerom je rešpektovať právo iných na vyjadrenie vlastného názoru, pričom v žiadnom prípade neposkytujeme priestor materiálom porušujúcim ľudskú dôstojnosť a práva iných.

Redakcia BS

Poslanci SSB v Mojmírovciach

Foto: Ľubomíra Fallerová

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme Verejnoprospešnej nadácii Zväzu Slovákov v Maďarsku a slovenským samosprávam VIII. a XVI. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ľudových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVÁK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: (+36 1) 374-0635, email: ssambp@gmail.com
Uzávierka čísla: 20. novembra 2022.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť

B U D A P E S T I SZLOVÁK

A FŐVÁROSI SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT LAPJA
XXVII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM 2022. NOVEMBER

Gazdagréti Halászléfőző Verseny és Újbudai Gasztrofesztivál

Dr. László Imre polgármester fővédnökségével az idén újfent, immáron 33. alkalommal került megrendezésre Újbuda népszerű, öszköszöntő gasztronómiai fesztiválja, amelyen ebben az esztendőben, első ízben már a XI. kerületben működő 13 nemzetiségi önkormányzat is bemutatkozhatott egy-egy rá jellemző ételspecialitással.

A versenybe benevező szépszámu csapat – köztük a kerületben élő szlovák, ruszin, örmény és görög nemzetiség önkormányzatainak a képviselői – a ragyogó napsütésben már a kora reggeli órákban hozzá láttak az előkészületekhez, felállították és csinosították a standjaikat. Az Újbudai Szlovák Önkormányzat lelkes együttese népviseletben, autentikus énekszóval szlovák – főként pilisi – étel- és italkülönlegességekkel várta a sátrukhoz látogató érdeklődőket. A látogatók az ételek kóstolásán kívül belelapozhattak a Fővárosi Szlovák Önkormányzat, a Ludové noviny, az

IDENTITA Szlovák Egyesület és a Pilisszentkeresztért Kulturális Egyesület kiadványaiba, valamint válogathattak a budapesti Szlovák Intézet és a Szlovák Turisztikai Hivatal kulturális és turisztikai programajánlóból.

A szlovák önkormányzat standjának Balázs Andrea színművésznő – alias „Kassás Erzszi” –, a XI. kerületi Karinthy Színház tagja volt arca és egyben a díszvendége, aki a megjelentek nem kis meglepetésére szlovák nyelvű versikével köszöntötte az Újbudai Szlovák Önkormányzat sátrának vendégeit. A művésznő szarvasi szlovák kötődéséről is mesélt élőben, majd az eseményt követően az online térben, a Facebook, illetve az Instagram segítségével. A szlovák sátrat személyes jelenlétével Koranisz Laokratisz úr, a görög nemzetiség parlamenti szószólója, is megtisztelte és méltatta a pilisszentkereszt Galdá Erzsébet által készített ízletes, fokhagymás-sajtostejfölös „krumplovnyikokat” (másnéven tócsnit vagy lapcsánkát), valamint a szintén igen jó hírű – és a gyorsan is fogyó – unikumnak számító pilisi mandulapálinkát is megkóstolta.

Sátrunkban nem csupán újbudaiakkal, illetve fővárosiakkal, de Magyarország különböző szlovák vidékeiről – Békéscsabától egészen a Zemplén megyei Rudabányácsiáig – elszármazott, számos kedves ismerőssel és barátal találkozhattunk ezen a napon. A bográcsok mellett egymást is lelkesítő csapatokon túl a nagyszínpad gazdag programkínálata gondoskodott a jó hangulatról. A színpadon stand-up műsor, a

Foto: Galda Béláné

Groovehouse énekesei, Roy&Ádám és az OCHO MACHO zenekar szórakoztatták a vendégeket. A látogatók a nap folyamán a különféle halászlevek versenyén túl a „zsirosdeszka” szépségversenynek, a nemzetiségi ételkóstolóknak, a gyermekprogramok bohóc műsorainak és bűvészbemutatóinak, sőt még mentőkutyá-bemutatónak is a részesei lehettek. Utazhattak a kisvasúton, valamint asztrológus és numerológus szakemberek is a rendelkezésükre álltak.

Este 18 órakor az ünnepélyes eredményhirdetéssel zárult az egész napos eseményfolyam, ahol kiosztották a legjobbaknak járó elismerő trófeákat. Úgy gondolom, hogy nem csak a díjazottak, de mindenki a nap nyertese volt, aki bármilyen formában részt tudott venni ezen az eseményen és együtt ünnepelte velünk Újbuda sokszínűségét...

**Galda Levente, elnök
ÚJBUDA SZLOVÁK
ÖNKORMÁNYZATA**

Az Ozvena kórus prágai fellépése

Foto: Ozvena

Nagy öröm volt számomra visszatérni az általam igen kedvelt cseh fővárosba, ahol fiatal koromban több alkalommal is eltölthettem hosszabb, vagy rövidebb hétvégéket. Kórusunk az idei esztendőben már nem először kapott meghívást a határon túl élő csehek részére szervezett kulturális találkozóra. Legelőször 2010-ben lehettünk részesei ennek a programnak. Ekkor kért fel minket a budapesti Bohémia Cseh-Magyar Baráti Társaság, hogy képviseljük egyesületüket ezen a rendezvényen. Az ezt követő években eljutottunk fővároson kívülre is, így a Rumcájsz elbeszélés szerzője, Václav Čtvrtek mesevárosába Jičínbe, vagy Stará Boleslav városba, amely napjainkban is egy igen fontos katolikus egyházi központ. Prágán belül pedig a főváros számos kerületében, többek között Libeňben, a kis-oldali Wallenstein kertben, az óvárosi Szent Miklós templomban, valamint több alkalommal Dolní Chabryban is felléptünk. Jól esett újra látni régi barátunkat, Věra Doušová asszonyt, aki a férje segítségével az idén már 15. alkalommal szervezte meg a „Honfitársak fesztiválját” (Krajanský festival).

Szeptember 15-én, csütörtökön, a délutáni órákban kisebb késéssel érkezett meg vonatunk a prágai Főpályaudvarra (Hlavní nádraží). Még világosan elfoglaltuk szállásunkat a Nádrazí Holešovice vasút- és metróállomáshoz közeli ifjúsági szálláson, ahonnan az ablakból láthattuk Prágát átszelő Moldva folyót (Vltava). A korábbi szokáshoz híven a szervezők az idén is térítésmentesen biztosítottak szállást a részünkre.

Pénteken városnéző programon vettünk részt. A szervezők minden alkalommal bemutatnak a találkozó résztvevőinek egy-egy különleges helyszínt. Az idén a Cseh Parlament Szenátusának épületét tekinthettük meg, amely eredetileg az egykori német-római birodalmi hadvezér, Wallenstein palotája volt (Waldsteinský palác). Innen felmentünk a Hradcsin várnegyedbe (Hradčany), ahol megtekintettük a világhíres Szent Vitus Székesegyházat, az Arany utcácskát, a Szent György Bazilikát, valamint a várpalota udvarán látható Sárkányölő Szent György szobrot, amely a Kolozsvári testvérek alkotása. A várséta után a Kis-oldali városrészből (Malá strana) a Károly hídon keresztül sétálva jutottunk el az Óvárosi térre (Staroměstské náměstí). A társaság a híres Óratorony (Pražský orloj) megcsodálása után a Lőportorony (Prašná brána) közelében fejezte be az estébe nyúló kirándulást. A nap folyamán természetesen a cseh sörök kóstolása sem maradhatott el.

A szombati fellépés előtt a kultúrcsoportok a Főpolgármesteri Hivatal épületében öltözhettek át, majd a közeli óvárosi Szent Miklós templom (Kostel sv. Mikuláše) épülete előtt léptek közönség elé. A résztvevők öt országból érkeztek. Egy Volhínia és egy Kijev környéki csoport jött Ukrajnából, egy Szerbiából, egy Horvátországból, egy Bosznia-Hercegovinából, valamint az Ozvena Magyarországról. Napsütésben kezdődött a műsor, de az Ozvena első dalának a végére egy hirtelen nyári zápor mindenkit bőrig áztatott. Hála a Szent Miklós templom közelségének, kórusunk a templomban tudta folytatni a fellépést. Ezt követően a szerbiai Fehértemplom településről (Bela Crkva) érkezett kórus is a templomban mutatta be műsorát. A zivatar gyorsan elvonult, így az énekkarok és a táncsoportok ismét zavartalanul folytathatták a félbe szakadt szabadtéri előadást.

A Dolní Chabry városnegyedben vasárnap megrendezett záróünnepségen sajnos már nem tudtunk részt venni, mivel a hazafelé induló vonatunk szigorúan kötött időpontja ezt már nem tette lehetővé. Kárpótlásul az indulás előtt még tartottunk egy rövidebb városnézést, valamint többen is knédli cseh étellel és egy búcsú sörrel próbáltuk meg elúzni a bánatunkat, mert nagyon szívesen maradtunk volna még egy-két napot a gyönyörű cseh fővárosban.

A szombati fellépés előtt a kultúrcsoportok a Főpolgármesteri Hivatal épületében öltözhettek át, majd a közeli óvárosi Szent Miklós templom (Kostel sv. Mikuláše) épülete előtt léptek közönség elé. A résztvevők öt országból érkeztek. Egy Volhínia és egy Kijev környéki csoport jött Ukrajnából, egy Szerbiából, egy Horvátországból, egy Bosznia-Hercegovinából, valamint az Ozvena Magyarországról. Napsütésben kezdődött a műsor, de az Ozvena első dalának a végére egy hirtelen nyári zápor mindenkit bőrig áztatott. Hála a Szent Miklós templom közelségének, kórusunk a templomban tudta folytatni a fellépést. Ezt követően a szerbiai Fehértemplom településről (Bela Crkva) érkezett kórus is a templomban mutatta be műsorát. A zivatar gyorsan elvonult, így az énekkarok és a táncsoportok ismét zavartalanul folytathatták a félbe szakadt szabadtéri előadást.

A Dolní Chabry városnegyedben vasárnap megrendezett záróünnepségen sajnos már nem tudtunk részt venni, mivel a hazafelé induló vonatunk szigorúan kötött időpontja ezt már nem tette lehetővé. Kárpótlásul az indulás előtt még tartottunk egy rövidebb városnézést, valamint többen is knédli cseh étellel és egy búcsú sörrel próbáltuk meg elúzni a bánatunkat, mert nagyon szívesen maradtunk volna még egy-két napot a gyönyörű cseh fővárosban.

Bakos Péter
az Ozvena Kórus tagja